

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи української етнолінгвістики

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма “Українська мова і література”

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.01 Українська мова та література

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи української етнолінгвістики
Викладач	Бігусяк Михайло Васильович
Контактний телефон викладача	0506112037
E-mail викладача	mykhailo.bihusiak@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Денна
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.ua/
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводяться на практичних заняттях, а також упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Навчальна дисципліна спрямована на одержання студентами теоретичної і практичної підготовки з нового напрямку мовознавства – етнолінгвістики. Їй належить особлива роль у підготовці бакалавра-словесника, оскільки під час її вивчення буде звернена увага на те, що в мові сфокусовані і соціальний досвід народного буття, і пам'ять народу, духовна самобутність етносу. Саме ця навчальна дисципліна дає студентам такі необхідні знання для пізнання багатогранної картини світу будь-якої мови, в тому числі й української, оскільки аспекти концептуально-мовної картини світу перебувають сьогодні “на вістрі” лінгвістичних досліджень.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою є ознайомити студентів із новим напрямом сучасного мовознавства – етнолінгвістикою, яка вивчає мовні явища крізь призму духовної і матеріальної культури народу, його ментальності. З'ясувати типи мовних і культурних зв'язків, їх чітку детермінацію. Акцентувати увагу на специфіці діалектної етнолінгвістики, на ареальних особливостях вивчення мови і культури, зокрема такої поліетнічної зони, якою є Прикарпаття.</p> <p>Основними цілями вивчення дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - засвоєння ряду теоретичних понять та категорій етнолінгвістики, цієї комплексної мовознавчої дисципліни; - вивчення основних джерел та методів етнолінгвістичних досліджень; - ознайомлення з основними школами і напрямками слов'янської та української етнолінгвістики; - етнолінгвістичний аналіз явищ матеріальної та духовної культури українців і субетносів Прикарпаття: бойків, покутян, ополян, лемків; - виокремлення етносимвольного аспекту явищ традиційної народної духовної культури. <p>Програма вивчення дисципліни передбачає безпосередній збір фольклорного та діалектного матеріалу рідного краю і на основі цього написання етнолінгвістичної залікової роботи.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання.	
<p>Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Загальні компетентності:</p>	

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для відпочинку на ведення здорового способу життя.

3. Здатність спілкуватися державною мовою в усній і письмовій формах.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови та діалектології.

4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів.

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів.

11. Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

9. Характеризувати діалектні та соціальні різновиди української мови, описувати соціолінгвальну ситуацію.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів та жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

**Ознаки
навчальної дисципліни**

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ вибірковий
восьмий	035 Філологія	четвертий	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам.робота
Тема 1. Вступ.	2	2	10
Тема 2. Українська етнолінгвістика: шляхи становлення та основні напрями розвитку.	2	2	10
Тема 3. Основні джерела та методи етнолінгвістичних досліджень.	2	2	10
Тема 4. Етнолінгвістичний аспект дослідження традиційної обрядової та духовної культури.	2	4	10
Тема 5. Етнолінгвістичний аспект дослідження явищ матеріальної культури.	2	4	10
Тема 6. Обрядова фразеологія та етносимволіка сімейних обрядів говірок Івано-Франківщини на етнокультурному тлі.	2	4	10
Загальна кількість годин	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання дисципліни узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів, за вивчення дисципліни на практичних заняттях отримують – 40 балів, за виконання контрольної роботи – 10 балів, за написання реферату – 15 балів, за виконання індивідуального науково-дослідного завдання – ІНДЗ (відповідно обраної із переліку теми) – 35 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з 10-ти тестових завдань; структура завдання 4 варіанти з однією правильною відповіддю, яка оцінюється в один бал.
Практичні заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань зі всіх розділів курсу. Вироблення навичок збирання, систематизації та наукової інтерпретації етнолінгвістичного матеріалу.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умовою допуску до підсумкового контролю є отримання позитивної оцінки зі всіх видів робіт (максимально 50 балів, мінімально 25 балів).
Підсумковий контроль	Форма контролю: залік; форма складання: захист індивідуального науково-дослідного завдання (35 балів).

7. Політика навчальної дисципліни.

Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до “Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”, та індивідуальним графіком, відповідно до “Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя

Стефаника” <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У “Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій навчальній і викладацькій діяльності зобов’язані діяти порядно, доброчесно. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає “Комісія з питань етики та академічної доброчесності” при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано “Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника” <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні документи/polozhenja/>.

У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного поточного підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує “Положення про визнання результатів навчання здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника”. <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

1. Рекомендована література

1. Барилова Г.К. Українська етнолінгвістика: навч. посібник. Луганськ: Луг.НУ, 2011. 228 с.
2. Бігусяк М.В. Із спостережень над весільною лексикою гуцульського говору. *Гуцульські говірки. Лінгвістичні та етнолінгвістичні дослідження*. Львів, 2000. С.115-149.
3. Бігусяк М.В. Семантика обрядових символів у говірках Івано-Франківщини. *Семантика мови і тексту: матеріали ІХ Міжнар.наук.конференції*. Івано-Франківськ, 2006. С.230-233.
4. Бігусяк М.В. Фразеологія гуцульських родильних обрядів на тлі етичної культури. *Етнолінгвістичні студії: збірник наукових праць*. Житомир, 2008. С.109-111.
5. Гриценко П.Ю., Етнолінгвістика. *Українська мова. Енциклопедія*. К., 2004.- 2-е вид. С. 178-179.
6. Гриценко П.Ю. Мова як акумулятор культури і одна із форм її вираження. *Мова і культура*. К., 1986. С. 66-91.
7. Данилюк Н. Етнолінгвістичні дослідження у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст. і вивчення мови фольклору. *Українська мова*. 2008. №3. С. 90-97.
8. Дмитренко М. Деякі аспекти фольклористичної концепції О.Потебні. *Наукова спадщина О.О.Потебні в контексті сучасності: четвертий міжнар. конгрес українців*, 26-29 серпня 1999 р. К., 2002. С.66-73.
9. Дороз В.Ф. Українська мова в діалозі культур: навч. посібник. К.: Ленвіт, 2010. 320 с.
10. Жайворонок В. Етнолінгвістика в колі суміжних наук. *Мовознавство*. 2004. № 5-6. С.23-35.
11. Жайворонок В.В. Міфологія і мовний світ народу в інтерпретації О.Потебні. *Наукова спадщина*
12. *О.О.Потебні в контексті сучасності: четвертий міжнар. конгрес українців*, 26-29 серпня 1999 р. К., 2002. С.74-80.

13. Жайворонок В.В. Українська лінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. №5. С.48-63.
14. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: навч. посібник. К.: Довіра, 2007. 262 с.
15. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від О.Потебні до гіпотези мовного релятивізму). Львів, 2002. 304 с.
16. Конобродська В. Курсова і дипломна робота з етнолінгвістики: навч. посібник. Житомир, 2003. С.31-51.
17. Кононенко В.І. Мова і народна культура. *Мовознавство*. 2001. № 3. С. 62-69.
18. Кононенко В.І. Мова у контексті культури. К.-Івано-Франківськ, 2008. 390 с.
19. Кононенко В.І. Українська лінгвокультурологія. К.: Вища школа, 2008. 327 с.
20. Пугач В. Українська етнолінгвістика. Структурно-функціональні аспекти. К., 2002. 112 .

Бігусяк Михайло Васильович
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри української мови